

Obchodní podíl a vrácení daru

Obchodní podíl převedený na základě smlouvy o převodu obchodního podílu lze po odstoupení od této smlouvy převodci vrátit (a k obnovení účasti převodce ve společnosti dojde) i v případě, kdy po uzavření smlouvy nabyvatel při zvýšení základního kapitálu společnosti převzal závazek ke zvýšení vkladu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 27 Cdo 3301/2023-379 ze dne 8.10.2024)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce

J. V., zastoupeného Mgr. J.M., advokátem, se sídlem v P., proti žalovaným 1) M. V., a 2) B. V., oběma zastoupeným JUDr. M.S., advokátem, se sídlem v P., o určení vlastnictví družstevního podílu a o určení vlastnického práva k bytové jednotce, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 72 Cm 22/2022, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 6. 2023, č. j. 2 Cmo 51/2023-361, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 6. 2023, č. j. 2 Cmo 51/2023-361, jakož i rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2023, č. j. 72 Cm 22/2022-340, se ruší a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

[1] Žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 5 dne 13. 11. 2018 se žalobce původně domáhal určení, že je vlastníkem „celkového splaceného členského podílu“ v Družstvu nájemníků XY (vymazaného ke dni 30. 6. 2023 z obchodního rejstříku; dále též jen „družstvo“), „ve výši 83.972 Kč, včetně vstupního vkladu 5.000 Kč, který byl v této výši splacen za byt č. 8 v prvním patře domu XY, XY“ (dále též jen „družstevní podíl“).

[2] Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 10. 6. 2021, č. j. 34 C 339/2018-282, na návrh žalobce připustil vstup B. V., jako žalované do řízení (výrok I.) a připustil změnu žaloby učiněnou žalobcem dne 7. 6. 2021 (výrok II.), kterou se žalobce (vedle určení svého vlastnictví k družstevnímu podílu) navíc domáhal určení, že je vlastníkem jednotky č. 2358/8 „včetně všech součástí a příslušenství“ a „včetně podílu na společných částech“ domu č. p. XY a pozemku parc. č. XY v k. ú. V. v obci P. (dále též jen „jednotka“).

[3] První zamítavý rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 16. 10. 2019, č. j. 34 C 339/2018-52, Městský soud v Praze k odvolání žalobce usnesením ze dne 2. 6. 2020, č. j. 22 Co 14/2020-170, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Druhý zamítavý rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 30. 8. 2021, č. j. 34 C 339/2018-300, ve znění usnesení ze dne 13. 9. 2021, č. j. 34 C 339/2018-304, Městský soud v Praze k odvolání žalobce usnesením ze dne 9. 12. 2021, č. j. 22 Co 214/2021-323, rovněž zrušil a věc postoupil Městskému soudu v Praze jako soudu věcně příslušnému.

[4] Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 1. 2023, č. j. 72 Cm 22/2022-340, zamítl žalobu o určení, že žalobce je vlastníkem družstevního podílu (výrok I.), zamítl žalobu o určení, že žalobce je vlastníkem jednotky (výrok II.), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III.).

[5] Soud prvního stupně vyšel mimo jiné z toho, že:

- 1) Dohodou o převodu členského podílu uzavřenou dne 1. 12. 1995 mezi žalobcem jako převodcem a žalovaným 1) jako nabyvatelem (zastoupeným žalobcem jako zákonným zástupcem) žalobce bezúplatně převedl na žalovaného 1) svá práva a povinnosti spojená s členstvím v družstvu, včetně práva nájmu bytu č. 8 v prvním patře domu v ulici XY v XY.
- 2) Dne 30. 10. 2018 žalobce dar odvolal pro nevděk a vyzval žalovaného 1) k jeho vrácení.
- 3) Dne 30. 12. 2020 převedlo družstvo vlastnické právo k jednotce na žalované, kteří jsou manželé.
- 4) Družstvo bylo zrušeno ke dni 1. 7. 2021.

[6] Na tomto skutkovém základě soud prvního stupně uzavřel, že žalobce nemá na určení vlastnictví k družstevnímu podílu naléhavý právní zájem, jelikož nezažaloval také družstvo. V takovém případě totiž nebude „výrok rozhodnutí o určení vlastnictví družstevního podílu pro družstvo závazný“ a rozhodnutí soudu by „nebylo zárukou odvrácení budoucích sporů“.

[7] Podle soudu prvního stupně nemůže být žalobce úspěšný ani s žalobou o určení vlastnického práva k jednotce, neboť žalobce svůj nárok vyvozuje „z odvolání bezúplatného převodu podílu v družstvu na základě dohody o převodu ze dne 1. 12. 1995“. Předmětem tohoto převodu však nebylo vlastnické právo k jednotce, ale vlastnické právo k družstevnímu podílu.

[8] Usnesením vyhlášeným na konci jednání konaného dne 17. 1. 2023 Městský soud v Praze nepřipustil změnu žaloby na základě návrhu žalobce ze dne 18. 10. 2022. Žalobce v tomto návrhu požadoval zaplacení obvyklé ceny daru ve výši určené znaleckým posudkem pro případ, že soud nevyhoví jeho žalobám na určení vlastnického práva z důvodu, že vrácení daru není možné, protože dar zanikl.

[9] Vrchní soud v Praze k odvolání žalobce v záhlaví označeným rozsudkem rozhodnutí soudu prvního stupně ve výrocích I. a II. potvrdil (první výrok), ve výroku III. je změnil (druhý výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (třetí výrok).

[10] Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně uzavřel, že „právní zájem v žalobě o určení vlastnictví družstevního podílu je dán tehdy, pokud je takové rozhodnutí závazné i vůči družstvu, které vystupuje jako účastník řízení na straně žalovaných“. V projednávané věci však družstvo není účastníkem řízení. Současně podle odvolacího soudu není pasivně věcně legitimována žalovaná 2), jelikož nikdy nebyla členkou družstva.

[11] Rovněž není podle odvolacího soudu důvodný návrh žalobce na určení vlastnického práva k jednotce, neboť předmětem bezúplatného převodu mezi žalobcem a žalovaným 1) nebyl převod vlastnického práva k jednotce. Převodem vlastnického práva k jednotce z družstva na žalované „došlo k transformaci jedné majetkové hodnoty v podobě členských práv a povinností do osobního vlastnictví k převáděné jednotce“. Současně žalovaná 2) „nebyla obdarovaná, a tudíž nemá za povinnost ani ničeho vracet“.

[12] Podle odvolacího soudu rozhodl soud prvního stupně správně „v rámci hospodárnosti řízení a s vědomím výsledků dosavadního řízení“ o návrhu žalobce na změnu žaloby ze dne 18. 10. 2022 tak, že změnu žaloby nepřipustil. Za situace, kdy nebyly v řízení provedeny „žádné důkazy ohledně hrubého porušení dobrých mravů ze strany žalovaného 1) ... a ohledně výše peněžité náhrady poskytnutého daru“ a současně soud prvního stupně již „vyhodnotil, jakým způsobem rozhodne o návrhu žalobce“, nelze soudu prvního stupně vytknout žádného pochybení.

[13] Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, a otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

[14] Dovolatel namítá nesprávné právní posouzení otázky nepřipustění navrhované změny žaloby soudem prvního stupně. Konkrétně zpochybňuje závěr, podle něhož „skutečnost, že soudem prvního stupně dosud nebyly provedeny žádné důkazy týkající se samotného předmětu sporu, je důvodem pro nepřipustění změny žaloby z hlediska hospodárnosti řízení, přestože se jedná o totožné účastníky a totožný skutkový stav“.

[15] Dovolatel svým návrhem pouze reagoval na okolnost, že vlastnické právo k jednotce bylo převedeno na žalované, přičemž reaguje-li žalobce „na v průběhu dokazování nově zjištěné skutkové okolnosti, zpravidla není důvod změnu žaloby nepřipustit“. Podle dovolatele se nejednalo o nový nárok, neboť „skutkové okolnosti případu, ze kterých se vycházelo, byly naprosto totožné“ a soud mohl rozhodnout „na podkladě dosavadního ... řízení“.

[16] Rovněž má dovolatel za to, že „není možné nepřipustit změnu návrhu z důvodu, že soud v době rozhodování o změněném návrhu si již sám vyhodnotil, jakým způsobem spor s původním žalobním nárokem rozhodne“.

[17] Dále dovolatel namítá nesprávné právní posouzení otázky, „zda je možné po transformaci majetkové hodnoty (členských práv a povinností člena bytového družstva) do vlastnictví jednotky požadovat v rámci odvolání daru i vydání samotné jednotky“.

[18] Dovolatel má za to, že v situaci, kdy „došlo k transformaci jedné majetkové hodnoty (členských práv a povinností) do jiné majetkové hodnoty (vlastnictví převáděné bytové jednotky)“, se žalobce může domáhat vrácení „již transformované majetkové hodnoty, která je ve vlastnictví žalovaných“. Jinými slovy, dovolatel může požadovat určení, že je vlastníkem jednotky, která aktuálně představuje „hlavní hodnotu původního daru“. V případě, že by k uvedené transformaci majetkové hodnoty nedošlo, by pak byl žalovaný 1) povinen zaplatit žalobci peněžitou náhradu daru.

[19] Žalovaní se k dovolání nevyjádřili.

[20] Dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení dovolatelem otevřené otázky přípustnosti změny žaloby podle § 95 o. s. ř., při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, a k otázce vypořádání vzájemných vztahů po odvolání daru, jehož předmětem je družstevní podíl, jež nebyla v popsanych souvislostech Nejvyšším soudem dosud vyřešena.

I. K přípustnosti změny žaloby.

[21] Podle § 95 o. s. ř. žalobce (navrhovatel) může za řízení se souhlasem soudu měnit návrh na zahájení řízení. Změněný návrh je třeba ostatním účastníkům doručit do vlastních rukou, pokud nebyli přítomni jednání, při němž ke změně došlo (odstavec první). Soud nepřipustí změnu návrhu, jestliže by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem pro řízení o změněném návrhu. V takovém případě pokračuje soud v řízení o původním návrhu po právní moci usnesení (odstavec druhý).

[22] Ústavní soud ve stanovisku pléna ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. Pl. ÚS-st. 43/16, uveřejněném pod číslem 394/2016 Sb., formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého považuje za ústavně souladný toliko takový výklad občanského soudního řádu, podle něhož odvolací soud v rámci řízení o odvolání

proti rozhodnutí ve věci samé není vázán usnesením podle ustanovení § 95 odst. 2 o. s. ř. (byť formálně nezrušeným) a je oprávněn, resp. v případě uplatnění relevantní námitky [§ 205 odst. 2 písm. c) a g) o. s. ř.] povinen, rozhodnutí o nepřipuštění změny žaloby v plném rozsahu přezkoumat.

[23] Nejvyšší soud shodný závěr (právě s odkazem na stanovisko pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 43/16) přijal např. v rozsudcích ze dne 19. 7. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5189/2016, a ze dne 7. 5. 2018, sp. zn. 28 Cdo 5069/2017.

[24] K předpokladům přípustnosti změny žaloby podle § 95 odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil následující závěry:

1) Navrhovateli (žalobci) se v § 95 odst. 1 o. s. ř. umožňuje, aby obsah návrhu a své požadavky přizpůsoboval nejen svým představám na řešení sporu nebo jiné právní věci, jak se mu vyjevily v průběhu řízení, ale také procesně nebo hmotněprávně změněné situaci, ukazuje-li se, že nadále nemohou obstát.

2) Předpokladem přípustnosti změny návrhu dále je, aby výsledky dosavadního řízení, zejména provedené důkazy, mohly být podkladem i pro řízení o změněném návrhu. Projevuje se v něm zásada hospodárnosti řízení. V případě, že je možné použít výsledky dosavadního řízení i pro řízení o změněném návrhu, by totiž nebylo procesně ekonomické rozhodnout o nepřipuštění změny návrhu, a tím navrhovatele (žalobce) - chce-li dále svůj nárok uplatňovat před soudem - „nutit“ k podání nového návrhu na zahájení řízení (žaloby).

3) Platí rovněž, že ke změně žaloby může dojít kdykoliv za řízení, dokud nebylo vydáno rozhodnutí, kterým se řízení končí.

4) Jestliže žalobce změnou žaloby reaguje na v průběhu dokazování nově zjištěné skutkové okolnosti, zpravidla není důvod změnu žaloby nepřipustit.

Srovnej rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2877/2010, ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3084/2011, či ze dne 30. 8. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2502/2000, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 22 Cdo 3140/2019.

[25] V poměrech projednávané věci se odvolací soud odchýlil od citované rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, když nepřipuštění změny žaloby soudem prvního stupně považoval za správné. Účelem navrhované změny žaloby nebylo zmaření dosavadních výsledků řízení, nýbrž šlo o reakci na výzvu soudu učiněnou na jednání konaném dne 18. 10. 2022.

[26] Soud prvního stupně nepostupoval v souladu se zásadou rychlosti a hospodárnosti řízení, když změnu žaloby nepřipustil, neboť tento postup by vedl pouze k tomu, že by žalobce musel podat novou žalobu. V souladu se zásadou hospodárnosti řízení není přiměřet dovolatele k podání nové žaloby, když je možné žalobu po její změně projednat již v tomto řízení s využitím dosavadních skutkových zjištění.

II. K otázce vypořádání vzájemných vztahů po odvolání daru.

[27] Podle § 3028 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), se tímto zákonem řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti (odstavec první). Není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů (odstavec druhý). Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv

uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti (odstavec třetí).

[28] Podle § 630 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), dárce se může domáhat vrácení daru, jestliže se obdarovaný chová k němu nebo členům jeho rodiny tak, že tím hrubě porušuje dobré mravy.

[29] Podle § 230 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obch. zák.“), převod práv a povinností spojených s členstvím v bytovém družstvu na základě dohody nepodléhá souhlasu orgánů družstva. Členská práva a povinnosti spojená s členstvím přecházejí na nabyvatele ve vztahu k družstvu předložením smlouvy o převodu členství příslušnému družstvu nebo pozdějším dnem uvedeným v této smlouvě. Tytéž účinky jako předložení smlouvy o převodu členství nastávají, jakmile příslušné družstvo obdrží písemné oznámení dosavadního člena o převodu členství a písemný souhlas nabyvatele členství.

[30] Podle § 2991 odst. 1 o. z. kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil.

[31] Podle § 751 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též jen „z. o. k.“], bytové družstvo nesmí převést vlastnické právo k družstevním bytům nebo budovám s družstevními byty nebo pozemkům jimi zastavěným a s nimi věcně souvisejícím, ledaže s podmínkami převodu předem souhlasí všichni členové bytového družstva, kteří jsou nájemci těchto družstevních bytů, a všichni členové družstva, kteří mají podle platného znění stanov právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu (odstavec první). Souhlas podle odstavce 1 musí mít písemnou formu s úředně ověřeným podpisem. Udělený souhlas je závazný i pro právního nástupce osoby, která jej udělila (odstavec druhý). Odstavce 1 a 2 se nepoužijí, jestliže se jedná o převody družstevních bytů do vlastnictví členů bytového družstva, kteří jsou jejich nájemci (odstavec třetí).

[32] Podle § 580 odst. 1 o. z. neplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.

[33] Podle § 586 o. z. je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba (odstavec první). Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné (odstavec druhý).

[34] Nejvyšší soud v rozsudcích ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. 33 Cdo 2339/2019, ze dne 22. 4. 2020, sp. zn. 33 Cdo 124/2020, ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. 33 Cdo 2132/2019, ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. 33 Cdo 437/2020, ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. 33 Cdo 3771/2019, přijal a odůvodnil závěr, že byla-li darovací smlouva uzavřena před 1. 1. 2014, je nutné nárok na vrácení daru vždy poměřovat zákonem č. [40/1964](#) Sb., občanským zákoníkem, ve znění účinném do 31. 12. 2013, i když k „nemravnému“ chování obdarovaného, pro které dárce žádá vrácení daru, došlo až po 1. 1. 2014.

[35] Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu přijaté k výkladu pojmu hrubé porušení dobrých mravů uvedeného v § 630 obč. zák. se podává, že:

1) K naplnění skutkové podstaty pro vrácení daru směřuje pouze takové závadné jednání obdarovaného vůči dárce (nebo členům jeho rodiny), které se zřetelem na všechny okolnosti konkrétního případu z hlediska svého rozsahu a intenzity a při zohlednění vzájemného jednání účastníků právního vztahu nevzbuzuje z hlediska společenského a objektivizovaného (nikoli jen podle subjektivního názoru dárce) pochybnosti o hrubé kolizi s dobrými mravy.

2) Soud hodnotí nejen to, zda chování obdarovaného vykazuje znaky závadnosti, tj. zda koliduje se společensky uznávanými pravidly slušného chování ve vzájemných vztazích mezi lidmi, ale i zda jde o porušení značné intenzity nebo o porušení dlouhodobé či soustavné, a to ať již fyzickým násilím, psychickým týráním, hrubými urážkami, neposkytnutím potřebné pomoci, apod., a vždy také zohledňuje vzájemné chování účastníků právního vztahu.

3) Úvaha soudu, zda byla naplněna skutková podstata uvedených ustanovení, se vždy odvíjí od posouzení všech zvláštností toho kterého případu individuálně.

4) Zodpovězení otázky, zda v konkrétní situaci došlo k činu, který lze označit za zjevně (dříve hrubě) porušující dobré mravy a který má z toho důvodu vést k úspěšné revokaci daru, spočívá v komplexním hodnocení závadného chování, jež v sobě nese prvky subjektivního a objektivního vyhodnocení tvrzeného revokačního důvodu. Rozhodujícím má být především objektivní hledisko, teprve na místě druhém má nastoupit úvaha, jak nemravné chování pocítoval sám dotčený dárce. Nepochybně je třeba vyhodnotit, jak dárce vnímá závadné chování obdarovaného, tj. jak moc se cítí amorálním činem obdarovaného ublížen, avšak teprve vzájemným srovnáním a následným vyhodnocením obou hledisek lze dospět k relevantnímu závěru o patřičnosti revokace. Pouhé subjektivní přesvědčení dárce o tom, že obdarovaný se vůči němu zachoval nevděčně (dárce vnímá skutek obdarovaného jako ublížení), samo o sobě nepostačuje k revokaci; závěr o patřičnosti revokace je třeba objektivizovat testem dobrých mravů. Je třeba posoudit všechny skutkové okolnosti, chování jak obdarovaného, tak i samotného dárce, a věc je třeba posoudit v závislosti na tom, jak k chování došlo, z jakých příčin a mezi kým.

Srovnej např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2012, sp. zn. 33 Cdo 903/2011, ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 33 Cdo 767/2011, a ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 33 Cdo 1794/2018, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1989/2014, ze dne 23. 9. 2015, sp. zn. 33 Cdo 3097/2015, nebo ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 33 Cdo 5141/2016.

[36] Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu se dále podává, že v § 630 obč. zák. je upraven zvláštní způsob zániku darovacího vztahu v důsledku právního úkonu učiněného dárce. Okamžikem jednání obdarovaného, které naplňuje znaky uvedené v § 630 obč. zák., vzniká dárce právo domáhat se vrácení daru, tedy požadovat po obdarovaném vrácení toho, co bylo předmětem darování. Využije-li dárce tohoto práva, zaniká darovací vztah okamžikem, kdy jeho projev vůle došel obdarovanému; dárce může svůj právní úkon učinit jakoukoliv formou (písemně nebo ústně, výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnost o tom, co chtěl projevit), a to i tehdy, byla-li předmětem darovací smlouvy nemovitost. Byla-li darována věc, projevem vůle dárce o odvolání daru došlým obdarovanému se ruší darovací smlouva a obnovuje se původní právní vztah, tj. obnoví se vlastnictví dárce k věci s účinky ex nunc, a obdarovaný, který se tak stal neoprávněným držitelem, je povinen mu věc vydat (§ 126 odst. 1 obč. zák.). Protože vydání daru dárce není zvláště upraveno, řídí se analogicky ustanoveními občanského zákoníku o bezdůvodném obohacení (srovnej např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 33 Odo 563/2004, uveřejněný pod číslem 83/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 202/2013; 21 Cdo 439/2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2004, sp. zn. 33 Odo 253/2004, a ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. 33 Cdo 3001/2009).

[37] V usnesení ze dne 10. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3808/2014, Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého platným a účinným odstoupením od smlouvy o převodu obchodního podílu smlouva zaniká a ex lege zanikají též všechna práva a povinnosti ze smlouvy a zaniká (ex lege) též účast nabyvatele ve společnosti založená touto smlouvou, tj. nabyvatel přestává být společníkem a společníkem se namísto nabyvatele stává (opět) převodce. K obnově účasti převodce ve společnosti přitom dochází s účinky ex nunc. Účinky odstoupení od smlouvy o převodu obchodního podílu nastávají vůči společnosti až dnem doručení takového účinného odstoupení společnosti.

[38] Nejvyšší soud v citovaném usnesení dále uvedl, že obchodní podíl zůstává totožným předmětem občanskoprávních vztahů i poté, kdy se společník, jemuž obchodní podíl náleží, účastní zvýšení základního kapitálu společnosti dalším vkladem. V takovém případě totiž dochází pouze ke zvýšení vkladu společníka, popř. ke zvýšení jeho obchodního podílu, nikoli k zániku původního obchodního podílu a ke vzniku obchodního podílu nového. Lze tedy uzavřít, že obchodní podíl převedený na základě smlouvy o převodu obchodního podílu lze po odstoupení od této smlouvy převodci vrátit (a k obnovení účasti převodce ve společnosti dojde) i v případě, kdy po uzavření smlouvy nabyvatel při zvýšení základního kapitálu společnosti převzal závazek ke zvýšení vkladu. Převodci tudíž náleží celý obchodní podíl se zvýšeným vkladem, popř. zvýšený obchodní podíl, jestliže se dalším vkladem zvýšil poměr vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti.

[39] Citované závěry se obdobně uplatní též u bytového družstva a (s ohledem na to, že účinky odvolání daru podle § 630 obč. zák. jsou obdobné účinkům odstoupení od smlouvy podle § 351 obch. zák.) řídí se jimi i vypořádání vztahů po důvodném odvolání daru, jehož předmětem byla práva a povinnosti spojená s členstvím v bytovém družstvu.

[40] Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že dovolatel, dovolal-li se vůči žalovanému 1) důvodně vrácení daru, se okamžikem, kdy jeho projev vůle došel žalovanému 1), stal vlastníkem družstevního podílu s právy a povinnostmi existujícími v době, kdy k odvolání daru došlo.

[41] Účinky odvolání daru ve vztahu k družstvu však mohly nastat až okamžikem doručení (oznámení) odvolání daru družstvu. Nabýval-li totiž podle § 230 věty druhé obch. zák. nabyvatel členská práva a povinnosti spojená s členstvím v bytovém družstvu ve vztahu k družstvu (až předložením smlouvy o převodu členství (nebo pozdějším dnem uvedeným ve smlouvě), je logické, že ten samý postup musí být vyžadován též v případě, vrací-li se převodci jeho členství v družstvu v důsledku zrušení převodní smlouvy. V obou případech totiž musí být družstvu oznámeno a doloženo, že došlo ke změně v osobě jeho člena. Stejný závěr se uplatní též po 1. 1. 2014 (srov. § 601 odst. 2 z. o. k.).

[42] Ve vztahu k uvedenému Nejvyšší soud odkazuje též na závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2354/2014, týkajícího se poměrů právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 a v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2018, sp. zn. 29 Cdo 4215/2016, uveřejněný pod číslem 38/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

[43] Nebylo-li družstvu (důvodně) odvolání daru dovolatelem doručeno, zůstal žalovaný 1) nadále jeho členem a nájemcem družstevního bytu, a tudíž na něj družstvo mohlo převést vlastnické právo k jednotce (srov. § 751 odst. 3 z. o. k.). Jelikož se hodnota družstevního podílu takovým převodem nepochybně podstatně snížila (k tomu srov. i závěry dovolatelem citovaného rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 31 Cdo 51/2010, uveřejněného pod číslem 62/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), může dovolatel po žalovaných požadovat vydání jednotky (převedení vlastnického práva k jednotce), popř., není-li to dobře možné, zaplacení její hodnoty, podle právní úpravy bezdůvodného obohacení (§ 2991 a násl. o. z.), neboť žalovaní se nepochybně přijetím jednotky do svého vlastnictví na úkor dovolatele bez spravedlivého důvodu obohatili. V úvahu rovněž přichází (namísto nároku na vydání bezdůvodného obohacení) uplatnění peněžitého nároku na náhradu škody způsobené porušením povinnosti vydat dar ve stavu k okamžiku jeho odvolání.

[44] Bylo-li družstvu (důvodně) odvolání daru dovolatelem před převedením jednotky do vlastnictví žalovaného 1) doručeno, stal se dovolatel [namísto žalovaného 1)] okamžikem takového doručení členem družstva a bez jeho souhlasu nemohlo družstvo převést vlastnické právo k jednotce na žalované (§ 751 odst. 1 a 2 z. o. k.). Učinilo-li tak i přes tuto skutečnost, je smlouva o převodu vlastnického práva k jednotce neplatná podle § 580 odst. 1 o. z., neboť to vyžaduje smysl a účel

pravidla uvedeného v § 751 odst. 1 z. o. k. Jde přitom o neplatnost relativní (§ 586 o. z.), neboť slouží ochraně zájmu člena bytového družstva, který je nájemcem převáděné jednotky.

[45] Dovolal-li se dovolatel účinně relativní neplatnosti smlouvy, nemohli žalovaní nabýt vlastnické právo k jednotce a vlastníkem jednotky zůstalo družstvo. Zaniklo-li mezitím družstvo bez právního nástupce výmazem z obchodního rejstříku poté, co byla provedena jeho likvidace (jak je níže uvedeno), aniž došlo k vypořádání jeho vlastnického práva k jednotce, může to být ve smyslu § 209 odst. 1 o. z. (za splnění v něm uvedených podmínek) důvodem pro zrušení výmazu a obnovení likvidace. Tím by se obnovilo i členství dovolatele v družstvu.

[46] Z uvedeného vyplývá, že poté, co soudy připustí změnu žaloby učiněnou podáním dovolatele ze dne 18. 10. 2022, se budou muset zabývat tím, zda dovolatelem uvedený důvod pro vrácení daru obstojí z hlediska § 630 obč. zák., a pokud ano, zda a kdy bylo družstvu odvolání daru doručeno. Na základě zjištěných skutečností pak soudy podle shora uvedených pravidel posoudí důvodnost žalobou uplatněných nároků.

[47] Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně. Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

[48] Ačkoliv je pro rozhodnutí o dovolání rozhodující stav v době vydání napadeného rozhodnutí (§ 243f odst. 1 o. s. ř.), Nejvyšší soud nepřehlédl, že po vyhlášení rozsudku odvolacího soudu družstvo zaniklo bez právního nástupce. I přes to, pouze pro úplnost (vzhledem ke shora citovanému závěru soudů obou stupňů o nedostatku naléhavého právního zájmu na určení vlastnictví družstevního podílu), však Nejvyšší soud dodává, že z jeho rozhodovací praxe (přijaté až po vyhlášení rozsudku odvolacího soudu) vyplývá závěr, že je-li předmětem řízení otázka členství v bytovém družstvu (tj. rovněž otázka převodu a vlastnictví členského podílu v bytovém družstvu), která se dotýká i právních poměrů dotčeného bytového družstva, není žádného důvodu nutit žalobce (prostřednictvím směřování otázek pasivní věcné legitimace a naléhavého právního zájmu) k tomu, aby žalobu (vždy, bezpodmínečně) směřoval i proti bytovému družstvu (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2023, sp. zn. 27 Cdo 1308/2022).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Moderace nákladů](#)
- [Dovolání](#)
- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Význam řízení](#)